

2630/757/9/97

Exnr. 9 van 20 Exn

NOTA

MINISTERIE VAN DEFENSIE

Militaire Inlichtingendienst

Nota bestemd voor

- CS
- HACIV
- HAO
- HAVI
- HAMIDKL
- HAMIDKLu
- ✓ HAMIDKM

Nummer
DIS97005736

Datum
14 november 1997

Onderwerp:
Inlichtingenbulletin

1. Hierbij doe ik U toekomen Inlichtingen-Bulletin nr.44/97 van de MID.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd.

Hoofd Militaire Inlichtingendienst,

Commodore

Bijlagen

- 1 -

Opsteller

drs

Doorkiesnummer

070-3186967

INLICHTINGEN-BULLETTIN NR.: 44/97
(13 november 1997)

Irak
Angola

- Recente politieke en militaire ontwikkelingen
- Recente ontwikkelingen

IRAK

Politieke ontwikkelingen

De VN-Veilighedsraad heeft afgelopen woensdag unaniem een nieuwe resolutie - Resolutie 1137 - versus Irak aangenomen. De resolutie veroordeelt de schendingen door Irak van de bestaande VN-resoluties. Daarnaast wordt Iraakse functionarissen die het werk van UNSCOM (UN Special Commission voor Irak) in Irak obstrueren, verboden naar het buitenland te reizen en wordt het regime gesommeerd de beslissing om Amerikaanse UNSCOM-inspecteurs te verwijderen "onmiddellijk te herroepen". Voorts dient Irak ook de veiligheid en de taakuitoefening van UNSCOM-teams te blijven waarborgen. De resolutie laat de optie van "verdere maatregelen" tegen Irak open. Daaronder kan militaire actie worden begrepen.

De aanvankelijke verdeeldheid in de VN-Veilighedsraad motiveerde de Iraakse president [REDACTED] in samenspraak met zijn adviesorgaan, de Revolutionaire Commandoraad (RCC), tot de obstructie van UNSCOM en tot het huidige diplomatieke offensief. Eind oktober jl. werd besloten dat de Amerikaanse medewerkers van UNSCOM Irak moesten verlaten. Volgend op deze beslissing dreigde Bagdad de voor UNSCOM boven Irak in VN-verband vliegende Amerikaanse U-2 verkenningsvliegtuigen neer te zullen schieten.

Evenzo vormt het aanhoudend schenden van de No-Fly Zones (NFZs) in Irak, gelegen ten noorden van de 36e en ten zuiden van de 33e breedtegraad, onderdeel van de Iraakse campagne. Irak stelt het instandhouden van deze zones, ooit bedoeld om de Koerden in het noorden en de sjiïtische minderheid in het zuiden te beschermen tegen Iraakse luchtaanvallen, al langer ter discussie. Irak vindt dat een en ander niets van doen heeft met de VN-sancties gericht op het ontmantelen van de massavernietigingswapens.

De reden voor de Iraakse tegenwerking van UNSCOM en vervolgens het Iraakse diplomatieke offensief - en dit moet worden benadrukt - is, dat het Iraakse regime vindt dat het inmiddels geheel heeft voldaan aan de VN-Veilighedsraadresolutie 687, als uitvloeisel van de Golfoorlog van 1991. Die resolutie eist dat Irak zijn massavernietigingswapens, alsmede zijn ballistische raketssystemen met een bereik van meer dan 150 km, evenals relevante productiefaciliteiten voor beide zaken, ontmantelt. En op dit punt verschillen UNSCOM evenals de VS en Groot-Brittannië enerzijds, en Irak anderzijds van mening. Irak stelt dat UNSCOM de laatste tijd niets fundamenteels ter zake in Irak heeft kunnen ontdekken, wat zou bewijzen dat Irak schoon is. Dit impliceert, volgens het regime, dat de VN zich aan zijn eigen resoluties moet houden en deze dus moet opheffen.

Overigens is het de beoordeling van de MID, mede gebaseerd op [REDACTED] dat Irak vermoedelijk nog een twintigtal ballistische raketssystemen type SCUD-C / [REDACTED] (bereik ca. 500 km) heeft verborgen, evenals een beperkte hoeveelheid biologische strijdmiddelen, alsook chemicaliën die geschikt zijn voor de productie van chemische strijdmiddelen.

[REDACTED]

Volgens [REDACTED] dienen de voortgezette activiteiten van UNSCOM in Irak alleen het Amerikaanse doel om te kunnen spioneren en op basis van vermeende nieuwe aanwijzingen voor de aanwezigheid van resterende massavernietigingswapens Irak onder strenge veiligheidscuratele te houden. Daarbij wijst hij op de Amerikaanse politiek-militaire doctrine van "dual containment"; een zo lang mogelijke isolatie van Irak naast een militaire en economische boycot van Iran. Beide landen worden door de VS - en de overige NAVO-landen - aangemerkt als "risicolanden".

Het is duidelijk dat [REDACTED] volhardt in zijn, weloverwogen, diplomatieke confrontatie met vooral de Verenigde Staten. De Amerikaanse regering wordt door [REDACTED] gezien als de animator in de VN-Veiligheidsraad van het instandhouden van het sanctieregime tegen Irak. Inzet voor Bagdad blijft het, minimaal gedeeltelijk, opheffen van vooral de economische sancties. En dit op het - overigens door het regime vooraf ingecalculerde - gevaar van de verscherping van de sancties of zelfs militaire actie door de Verenigde Staten.

Ook UNSCOM wordt door Irak als een "Amerikaans" doel beschouwt. De conclusie is dat militaire actie voor Bagdad méér dan een optie is om de impasse waarin het land verkeert te doorbreken.

Militaire ontwikkelingen

Iraanse luchtaanvallen op 29 september jl. op twee in Irak gelegen bases van de anti-Iraanse verzetsbeweging Mudjahedin e-Khalq (MEK) vormden voor Irak aanleiding voor militaire actie tegen het VN-sanctieregime. De MEK wordt door Irak militair ondersteund als politiek drukmiddel tegenover Iran, dat op zijn beurt steun verleent aan sjitische separatisten in zuid-oost Irak. De Iraakse luchtmacht voert sindsdien veelvuldig missies uit waarbij de NFZs worden geschonden. Tot dusver vonden de meeste overtredingen plaats in de noordelijke NFZ, waar door o.a. de Turkse luchtoperaties aldaar de luchtbewaking door "Northern Watch" nauwelijks nog effectief is te noemen. Iraakse gevechtsvliegtuigen hebben sinds eind september de NFZs in totaal 72 maal geschonden, te weten 50 keer in de noordelijke NFZ en 24 keer in de zuidelijke NFZ (stand 12 november). Meest opmerkelijk was dat op 3 november de zuidelijke NFZ voor het eerst sinds begin oktober jl. weer werd geschonden. Dit alles ondanks met name Amerikaanse waarschuwingen.

Voorts heeft Irak in de afgelopen twee weken diverse defensieve voorbereidingen getroffen tegen een eventuele aanval van de Westerse Coalitie/ de Verenigde Staten. De Republikeinse Garde en de reguliere grondstrijdkrachten verkeren in een hoge staat van paraatheid. Zij hebben hun eenheden, inclusief bijbehorende munitie, rond de legerplaatsen verspreid. Ook de Iraakse luchtverdedigings-eenheden en luchtstrijdkrachten treffen voorbereidingen tegen eventuele luchtaanvallen. Operationele SA-2, SA-3 en SA-6 grondgebonden luchtverdedigings-systemen worden voortdurend verplaatst om de kans op detectie door Amerikaanse inlichtingensystemen te verkleinen en daardoor de dreiging tegen Coalitie-vliegtuigen, die boven Iraaks luchtruim opereren, te vergroten. Ook werd de verplaatsing van

[REDACTED]

luchtbewakingsradars waargenomen. Voorts werd op alle militaire vliegvelden de verspreiding van gevechtsvliegtuigen, helikopters en ondersteunend materieel vastgesteld.

Opgemerkt moet ook worden dat het zeer twijfelachtig is of Irak in staat is U-2 verkenningsvliegtuigen neer te schieten. De Iraakse luchtverdediging heeft weinig mogelijkheden een op grote hoogte opererende U-2 neer te halen. Het enige Iraakse grondgebonden luchtverdedigingssysteem dat theoretisch een bedreiging zou kunnen vormen is het relatief oude SA-2 systeem. Het plafond van de U-2 is echter tevens het maximale hoogtbereik van de SA-2, waardoor deze raket nauwelijks effectief is.

Beoordeling/verwachting

Feit is nu dat de VS en Groot-Brittannië genoeg moeten nemen met een afgezwakte resolutie, waarin Irak "slechts" wordt veroordeeld voor het obstrueren van de UNSCOM-inspecties en de sancties worden uitgebreid. Hiermee vervalt, vooralsnog, de aanleiding voor de VS om in VN/Coalitie-verband militair in te grijpen. Niettemin behoudt de VS zich het recht voor, in de woorden van de Amerikaanse Minister van Defensie [REDACTED], "inherent authority", om op basis van de bestaande VN-resoluties, toch "militair te reageren". Het aanvallen van Amerikaanse doelen door Irak zou een aanleiding kunnen zijn. Op dit moment is het belangrijkste diplomatieke doel van de Verenigde Staten het versterken van de cohesie van Coalitie, om de diplomatieke impasse te kunnen doorbreken. Want Irak zegt door te zullen gaan met het verwijderen van Amerikaanse UNSCOM-inspecteurs.

ANGOLA

Recente ontwikkelingen

De situatie in Angola blijft gespannen. De VN-sancties, na een maand uitstel alsnog afgekondigd omdat UNITA te weinig voortgang maakte met de uitvoering van het Lusaka akkoord, lijken op het eerste gezicht niet tot felle reacties in Angola zelf te hebben geleid. De nieuwste sancties houden in dat UNITA-functionarissen geen buitenlandse reizen meer mogen maken, dat de buitenlandse kantoren dienen te worden gesloten, en dat vluchten en ondersteuning daarvan vanuit en naar door UNITA gecontroleerd gebied worden verboden. De sancties komen bovenop het reeds in 1993 ingestelde olie- en wapenembargo. Door UNITA is bekend gemaakt, dat na verhit overleg is besloten om aan het vredesproces deel te blijven nemen, ook al worden de opgelegde sancties als onterecht en misplaatst gezien. Het is nog onduidelijk in hoeverre een vliegverbod voor UNITA kan worden uitgevoerd. De VN hebben momenteel weinig tot geen mogelijkheden de sancties af te dwingen. Daarbij komt dat UNITA in een overeenkomst met de regering het recht heeft gekregen om tot eind 1997 vrij diamanten uit de provincie Lunda Norte te mogen uitvoeren. Hiertoe is een gezamenlijk commando over het vliegveld van Luzombo bij Cuango in Lunda Norte ingesteld, maar het is wel de vraag of de regeringsgezinde partners in dit commando UNITA vluchten zullen toestaan.

Begin november berichtte een UNITA-overloper op de Angolese staatstelevisie dat UNITA plannen zou hebben om het Angolese leger aan te vallen. Ook maakte hij melding van zijn opleiding in Marokko en het invliegen van wapens en materieel vanuit Marokko. De Angolese overheid lijkt haar bevolking op deze manier duidelijk te willen maken dat alle problemen en moeilijkheden in het land te wijten zijn aan UNITA. Zelfs het uitbranden van de kraamkliniek in Luanda en het veelvuldig uitvallen van de elektriciteit werd in verband gebracht met UNITA.

De Angolese strijdkrachten (FAA) versterken hun posities in het midden van het land. Er zouden troepen worden verplaatst in de richting van de provincies Cuanza Sul, Huambo, Bie en Malanje, waardoor het UNITA bastion Andulu geheel wordt ingesloten. Vanaf het vliegveld van Luanda vinden veel transportvluchten plaats. Tanks, (nieuwe) Russische

[REDACTED]

voertuigen en wapens worden naar onbekende binnenlandse bestemmingen gevlogen, onder andere met de onlangs van de VS aangekochte Hercules transportvliegtuigen. Uit UNITA-gebied wordt bericht, dat UNITA de landingsbanen in haar gebied aan het verlengen is, zodat deze geschikt worden voor grotere vliegtuigen. Dat men als gevolg van de VN-sancties geen vluchten meer mag uitvoeren, is kennelijk geen belemmering om de werkzaamheden te laten doorgaan.

Vanuit het binnenland worden incidenten gemeld. Zes medewerkers van een Duitse NGO, de mijnenruim-organisatie Santa Barbara, zijn onlangs in de provincie Benguela vermoord door onbekenden. Het lijkt om een afrekening door UNITA te gaan, omdat een door Santa Barbara ontmijnde weg door het Angolese regeringsleger FAA werd gebruikt om UNITA eenheden aan te vallen. Ook is in het oosten van het land een voedselkonvooi op de weg van Luena naar Saurimo op een mijn gereden, waarbij tenminste een dode zou zijn gevallen. UNITA maakte enkele dagen geleden via de eigen radiozender melding van troepenconcentraties van de FAA in Namibië. De Angolese regering werd ervan beschuldigd zich op te maken voor een aanval op UNITA posities, maar volgens eigen zeggen is UNITA daarvoor niet beducht.

UNITA lijkt steeds meer in een hoek te worden gedreven, terwijl op steun vanuit de buurlanden steeds minder kan worden gerekend. De steun vanuit Congo-Kinshasa en vooral Congo-Brazzaville lijkt niet meer te bestaan. Ook de aanvoerlijnen via Zambia zouden moeten worden gekapt, maar of dit daadwerkelijk al heeft plaatsgevonden is nog allerminst duidelijk. UNITA heeft toegezegd om mee te gaan werken aan de uitvoering van het Lusaka protocol. Op deze wijze zou zonder verdere strijd een eind kunnen komen aan de bestaande problemen tussen regering en UNITA. Het is echter niet uit te sluiten, dat UNITA over enige tijd toch weer zou kunnen gaan proberen de macht naar zich toe te trekken. De beweging beschikt over voldoende troepen en wapens om tegenstand van betekenis te kunnen bieden en zo lang de controle op delen van de diamantenvoorraden kan worden gecontinueerd kunnen nieuwe wapens worden aangekocht. De Angolese regering voelt zich momenteel gesterkt door haar militaire successen in de buurlanden en door de internationale steun in de vorm van de VN-sancties tegen UNITA. Hoewel terugkeer naar een grootschalig conflict voorlopig niet erg waarschijnlijk is, zou de regering van mening kunnen zijn dat een gerichte militaire actie tegen UNITA het probleem voorgoed zou kunnen oplossen. In een dergelijke situatie zal UNITA echter de wapens zeker weer opnemen, zodat een escalatie van het conflict op termijn niet moet worden uitgesloten.